

Ár 2013, föstudaginn 25. október er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Haukur Guðmundsson, formaður, Geir Arnar Marelsson, Hildigunnur Hafsteinsdóttir, Jóhann Tómas Sigurðsson og Unnur Erla Jónsdóttir.

Fyrir er tekið **mál nr. 57/2013**:

**M**  
**gegn**  
**F**

og kveðinn upp svohljóðandi

## **ú r s k u r ð u r :**

### **I.**

#### **Málsmeðferð.**

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 10. júní 2013, með kvörtun sóknaraðila, dagsettri 7. júní 2013. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 11. júní 2013, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust með bréfi dagsettu 15. júlí 2013. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 23. júlí 2013, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust ekki frá sóknaraðila.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 27. september, 15. og 25. október 2013.

### **II.**

#### **Málsatvik.**

Þann 20. september 2002 óskaði A eftir láni að fjárhæð kr. 600.000.

Þann 3. október 2002 var skjalið framboðnar tryggingar fyllt út, vegna láns að fjárhæð kr. 570.000. Sóknaraðili skrifaði undir og staðfesti að hafa kynnt sér efni bæklinga um persónuábyrgðir.

Þann 8. október 2002 var skuldabréf nr. X að fjárhæð kr. 570.000 gefið út af A til F. Sóknaraðili og B tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð gagnvart eiganda lánsins á endurgreiðslu þess.

Þann 7. október 2002 var sjálfskuldarábyrgð nr. Y gefin út. Gekkst sóknaraðili í sjálfskuldarábyrgð vegna yfirdráttar A og takmarkaðist ábyrgðin við kr. 550.000. Hakaði sóknaraðili þar við þann valkost að ekki væri óskað eftir því að greiðslumat yrði gert á aðalskuldara. Þá var tiltekið að ábyrgðarmaður hefði kynnt sér innihald bæklinga um persónuábyrgðir sem bankinn hefði gefið út með upplýsingum til ábyrgðarmanna og samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Þann 4. júlí 2005 var „Ákvörðunarblað útlán til einstaklinga“ fyllt út og undirritað til staðfestingar á samþykki útlánaþjónustu/útibússtjóra. Í skjalinu var umsækjandi um lán að fjárhæð kr. 1.500.000 tilgreindur A. Kom fram að óskað væri eftir skuldbreytingu á öllum skuldum A hjá bankanum. Lánað yrði til tíu ára með sjálfskuldarábyrgðum sóknaraðila og C. Tiltekið var að greiða ætti upp skuldabréf nr.

X, yfirdrátt á reikningnum nr. Y, Z og Þ, vanskil og raðgreiðslur á kreditkortum nr. Æ og Ö. Eftirstöðvum andvirðis lánsins yrði ráðstafað í samráði og samkvæmt fyrirætlum sóknaraðila. Lagt var til að ofangreind skuldbreyting yrði gerð í ljósi góðra ábyrgðarmanna svo og til að koma öllum skuldum A í skil en hann hefði ekki greiðslugetu til þess nema með 10 ára láni.

Þann 7. júlí 2005 var skuldabréf nr. R, að fjárhæð kr. 1.500.000, gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. skuldabréfinu. Sóknaraðili og C tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð in solidum á skuldabréfinu. Óskuðu þeir ekki eftir mati á greiðslugetu greiðanda og settu upphafsstafi sína við það val.

Fyrir liggur eftirfarandi ódagsett yfirlýsing sóknaraðila og C: „*Samhliða því að undirritaðir, M og C taka á sig sjálfskuldarábyrgðir á eftirtöldu láni: (M eru [sic] þegar í sjálfskuldarábyrgð á þeim skuldum sem greiða á með þessu bréfi): Skuldabréf að fjárhæð kr. 1.500.000- útg. af A verðtryggt til 10 ára. Er því lýst yfir að undirrituðum er kunnugt um fjárhagsstöðu A og að þeim er ljóst að miðað við fjárhagsstöðu hans eins og hún er nú, geti brugðið til beggja átta með efnidir á skuldbindingum hans. Undirritaðir lýsa því yfir að þeir geti ekki borið það fyrir sig gagnvart FF að ekki hafi farið fram mat á greiðslugetu A, komi til þess að ábyrgðin verði virk og skuldin innheimt hjá undirrituðum.*“

Þann 15. ágúst 2006, 28. janúar 2009, 23. júlí 2009, 30. desember 2009 og 27. maí 2010 var gerð breyting á greiðsluskilmálum skuldabréfs nr. R, sem sóknaraðili skrifaði m.a. undir. M.a. í fyrstu skilmálabreytingunni var lengt í afborgunum þannig að þær urðu léttari.

Sóknaraðila bárust tilkynningar til ábyrgðarmanns um vanskil skuldabréfs nr. R þann 8. desember 2009, 31. desember 2009, 7. janúar 2010, 29. janúar 2010, 7. júní 2010, 8. janúar 2011, 1. febrúar 2011 og 8. febrúar 2011.

Þann 12. september 2007 sótti A um lán að fjárhæð kr. 700.000. Tilefni var að greiða upp vanskilaskuldir samkvæmt Lánstrausti. Framboðin trygging samkvæmt umsókninni var fasteign sóknaraðila að D. Sóknaraðili staðfesti að hafa kynnt sér efni bæklinga um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila auk samkomulags um sama efni sem fjármálastofnanir áttu aðild að. Þá merkti sóknaraðili sérstaklega við að hann óskaði ekki eftir mati á greiðslugetu greiðanda.

Þann 24. september 2007 var veðskuldabréf nr. S, að fjárhæð kr. 700.000 gefið út af A til FF. Varnaraðili hefur nú tekið yfir réttindi og skyldur FF skv. umræddu skuldabréfi. Fasteign sóknaraðila að D, var sett að veði á 5. veðrétti til tryggingar skuldinni. Sóknaraðili staðfesti að hafa kynnt sér efni upplýsingabæklinga FF um persónuábyrgðir og veðtryggingar þriðja aðila, en FF var aðili að samkomulagi fjármálafyrirtækja, stjórnvalda og Neytendasamtakanna um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga.

Sóknaraðila barst tilkynning til ábyrgðarmanns um vanskil skuldabréfs nr. S þann 7. apríl 2010, 7. júní 2010, 7. desember 2010, 1. janúar 2011, 8. janúar 2011, 1. febrúar 2011, 8. febrúar 2011, 12. mars 2013 og 9. apríl 2013.

Þann 24. mars 2010 var skuldabréf nr. T, að fjárhæð kr. 850.000, gefið út af A og sóknaraðila til FFF.

Þann 8. febrúar 2010 barst sóknaraðila tilkynning til ábyrgðarmanns um yfirlit ábyrgða hjá varnaraðila. Sóknaraðili var í ábyrgð á skuldabréfi nr. R, sjálfskuldarábyrgð U og sjálfskuldarábyrgð V.

Þann 1. janúar 2011 barst sóknaraðila yfirlit ábyrgða hjá varnaraðila. Sóknaraðili var í sjálfskuldarábyrgðum nr. V, U og R. Þá var lánsveð tilgreint á skuldabréfi nr. S.

Þann 1. janúar 2012 barst sóknaraðila yfirlit ábyrgða hjá varnaraðila. Var sóknaraðili í sjálfskuldarábyrgðum nr. R og T. Þá var lánsveð tilgreint á skuldabréfi nr. S.

Þann 1. janúar 2013 barst sóknaraðila yfirlit ábyrgða hjá varnaraðila. Var sóknaraðili í sjálfskuldarábyrgð á skuldabréfi nr. R. Lánsveð voru tilgreind á skuldabréfum nr. S og W.

Þann 6. maí 2013 sendi umboðsmaður skuldara varnaraðila tölvupóst þar sem óskað var eftir því að ábyrgðir sóknaraðila á lánum nr. S, T og R yrðu skoðaðar og rökstudd afstaða tekin til gildis þeirra. Varnaraðili kvað ábyrgðirnar gildar þann 23. maí 2013.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 7. júní 2013.

### III.

#### Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili krefst þess að metið verði hvort hann sé ábyrgur fyrir greiðslum á lánum nr. S, R og T.

Sóknaraðili telur sig ekki í ábyrgð fyrir framangreindum lánum þar sem greiðslumat hafi ekki farið fram, en greiðslumat skuli ávallt fara fram þegar lán séu veitt.

### IV.

#### Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila um að felld verði úr gildi ábyrgð sóknaraðila á láni samkvæmt skuldabréfi nr. R og að felld verði úr gildi veðsetning fasteignar sóknaraðila að D með veðskuldabréfi nr. S verði hafnað. Hvað varðar þann hluta kröfu sóknaraðila er lýtur að skuldabréfi nr. T krefst varnaraðili þess aðallega að kröfu sóknaraðila verði vísað frá. Til vara krefst varnaraðili þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

Varðandi skuldabréf nr. R vísar varnaraðili til þess að í undirritun sóknaraðila á skuldabréfið sem sjálfskuldarábyrgðarmaður felist loforð sem skuldbindi sóknaraðila að lögum. Sönnunarbyrði um að skuldbinding hans sé ógild hvíli á sóknaraðila og hafi hann ekki sýnt fram á það. Rétt sé að taka fram að samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi ekki lagagildi og feli ekki í sér ófrávíkjanlegar formreglur sem sjálfkrafa hafi þær afleiðingar að ógilda beri ábyrgðaryfirlýsingu hafi samkomulaginu ekki verið fylgt til hlítar. Það sé afstaða varnaraðila að meta þurfi allar aðstæður við lánveitingu, samning aðila og önnur atriði sem varpað geti ljósi á það hvort ógilda beri ábyrgðina og þá í samræmi við 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggæringa, sem sé sú lagastoð sem byggja verði á í slíku mati. Sóknaraðili hafi hvorki vísað til né fært rök fyrir því að atvik hafi verið með þeim hætti að þau falli undir 36. gr. laga nr. 7/1936. Varnaraðili vísar til úrskurðar úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki í máli nr. 131/2012. Jafnframt vísar varnaraðili til dóms Hæstaréttar í máli nr. 116/2010. Niðurstaða dómsins styrki afstöðu varnaraðila um að skoða þurfi atvik máls og aðstöðu málsaðila í hverju máli fyrir sig sérstaklega í ljósi 36. gr. laga nr. 7/1936.

Varnaraðili hafnar því að ógilda beri skuldbindingu sóknaraðila samkvæmt skuldabréfinu á grundvelli þess að ekki hafi verið framkvæmt greiðslumat enda hafi

legið fyrir að sóknaraðili vissi að skuldari, sonur sóknaraðila, myndi ekki standast greiðslumat. Þá hafi legið fyrir afdráttarlaus yfirlýsing þess efnis. Í yfirlýsingunni hafi komið fram að sóknaraðila væri kunnugt um tvísýna fjárhagsstöðu skuldara og að hann stæðist ekki greiðslumat. Sóknaraðili hafi samt sem áður lýst yfir vilja sínum til að gangast í ábyrgðina og afsalað sér öllum rétti til að byggja rétt á því að greiðslumat hafi ekki farið fram. Hefði greiðslumat verið framkvæmt og niðurstaða þess orðið neikvæð sé ljóst að sóknaraðili hefði ekki fallið frá þeirri ákvörðun sinni að gangast í ábyrgð, enda hefði niðurstaðan orðið í samræmi við upplýsingarnar sem hann hafi þegar haft undir höndum. Varnaraðili bendir á að þótt sóknaraðili hafi sjálfur kosið að dagsetja ekki undirritun sína á skjalið „Yfirlýsing“ sé ekki hægt að líta svo á að skjalið hafi verið undirritað eftir að hann gekkst í umrædda ábyrgð. Sóknaraðili hafi raunar hvorki haldið því fram né gert það sennilegt. Sóknaraðili verði að bera hallann af sönnunarskorti í þeim efnunum. Varnaraðili vísar því til stuðnings til úrskurða úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 112/2011 og 36/2012.

Varnaraðili bendir jafnframt á að lánið hafi farið til uppgreiðslu á öllum skuldum skuldara hjá varnaraðila, þ.á.m. skuldabréfum nr. X og Y sem sóknaraðili hafi verið í ábyrgð fyrir. Varnaraðili telur þær ábyrgðir hafa verið gildar, enda hafi hann fylgt í öllum atriðum reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við útgáfu þeirra. Hefði greiðslumat verið framkvæmt í tengslum við útgáfu skuldabréfs nr. R og niðurstaða þess orðið sú að skuldari hefði ekki staðist greiðslumat verði að telja fremur ólíklegt að sóknaraðili hefði gert athugasemdir við skuldbreytinguna enda hefði bankinn þá gengið á sóknaraðila sem sjálfskuldarábyrgðarmanni fyrrgreindra skulda. Vísar varnaraðili máli sínu til stuðnings til dóms héraðsdóms Reykjavíkur í máli nr. E-760/2012. Varnaraðili vísar einnig til dóms Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Ennfremur bendir varnaraðili á að af orðalagi í skjali merkt „Ákvörðunarblað útlán til einstaklinga“ þar sem fram komi að eftirstöðvum andvirðis lánsins skuli ráðstafað í samráði og samkvæmt fyrirmælum sóknaraðila, megi ráða að sóknaraðili hafi verið með í ráðum og fullkunnugt um fjárhagsstöðu sonar síns. Einnig liggi fyrir staðfesting sóknaraðila á því að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir. Tilgangur greiðslumats á skuldara sé að ábyrgðarmaður geti tekið upplýsta ákvörðun áður en hann gangist í ábyrgð. Í þessu tilviki hafi sóknaraðili verið upplýstur um fjárhagsstöðu sonar síns og ljóst að jákvætt greiðslumat hafi hvorki verið forsenda né ákvörðunarástæða fyrir því að sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð. Að þessu virtu séu ekki fyrir hendi skilyrði til að víkja til hliðar ábyrgðarskuldbindingu sóknaraðila á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936.

Þá telur varnaraðili kröfu sóknaraðila um ógildingu framangreindrar sjálfskuldarábyrgðar fallna niður vegna tómlætis af hans hálfu. Sóknaraðili hafi ritað undir áðurnefnt skuldabréf 7. júlí 2005 og hafi fyrst verið gerðar athugasemdir við ábyrgðina í maí 2013 eða tæpum átta árum eftir að sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð. Þá hafi sóknaraðili ritað undir skilmálabreytingar á skuldabréfinu 15. ágúst 2006, 28. janúar 2009, 23. júlí 2009, 31. desember 2009 og 27. maí 2010, án þess að hafa gert athugasemdir við ábyrgðir sínar, meintan skort á greiðslumati eða öðru sem hann hafi talið að leitt gæti til þess að ábyrgð hans væri niður fallin. Ennfremur hafi sóknaraðili mótttekið bréf frá varnaraðila, dags. 8. desember 2009, 31. desember 2009, 7. janúar 2010, 29. janúar 2010, 7. júní 2010, 8. janúar 2011, 1. febrúar 2011 og 8. febrúar 2011 þar sem honum hafi verið tilkynnt um vanskil vegna umrædds skuldabréfs. Þá hafi sóknaraðili mótttekið bréf frá varnaraðila, dags. 18. febrúar 2010, 1. janúar 2011, 1. janúar 2012 og 5. janúar 2013, með yfirliti yfir ábyrgðir á skuldum

annarra þar sem sjálfskuldarábyrgð vegna skuldabréfs A hafi verið tiltekin. Engar athugasemdir hafi verið gerðar af hálfu sóknaraðila í kjölfarið. Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili sjálfskuldarábyrgð þá sem sóknaraðili hafi gengist í til tryggingar framangreindu skuldabréfi gilda og beri því að hafna kröfu sóknaraðila.

Varðandi veðskuldabréf nr. S vísar varnaraðili til þess að fyrir liggi að ábyrgð sóknaraðila á skuld skv. skuldabréfinu nemi lægri fjárhæð en kr. 1.000.000 og því hafi ekki stofnast skylda við upphaflega lánveitingu til að meta greiðslugetu skuldara. Þá liggi fyrir yfirlýsing sóknaraðila þar sem hann óski eftir því að ekki verði gert greiðslumat á skuldara. Einnig liggi fyrir staðfesting sóknaraðila á því að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir.

Með vísan til framangreinds telur varnaraðili að hann hafi í öllum atriðum fylgt reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga við lánveitinguna og að ekki hafi verið sýnt fram á að ógilda beri ábyrgðarskuldbindingu sóknaraðila vegna veðskuldabréfsins.

Bendir varnaraðili á að í skjali merkt „Ákvörðunarblað útlán til einstaklinga“ komi fram að lánið hafi verið veitt til að greiða upp vanskil skuldara við varnaraðila. Þar segi jafnframt að fyrirgreiðsla þessi til skuldara sé veitt fyrir beiðni og að frumkvæði sóknaraðila. Af þessu megi ráða að sóknaraðila hafi verið fullkunnugt um fjárhagsstöðu sonar síns.

Varnaraðili telur kröfu sóknaraðila falla niður vegna tómlætis af hans hálfu. Sóknaraðili hafi ritað undir áður nefnt skuldabréf 24. september 2007 og hafi fyrst verið gerðar athugasemdir við ábyrgðina í maí 2013 eða tæpum sex áður eftir að sóknaraðili hafi gengist í umrædda ábyrgð. Þá hafi sóknaraðili mótttekið bréf frá varnaraðila, dags. 7. apríl 2010, 7. júní 2010, 7. desember 2010, 1. janúar 2011, 8. janúar 2011, 1. febrúar 2011, 8. febrúar 2011, 12. mars 2013 og 9. apríl 2013 þar sem honum hafi verið tilkynnt um vanskil vegna umrædds veðskuldabréfs. Einnig hafi sóknaraðili mótttekið bréf frá varnaraðila, dags. 1. janúar 2011, 1. janúar 2012 og 5. janúar 2013, með yfirliti yfir ábyrgðir á skuldum annarra þar sem lánsveð vegna veðskuldabréfs A hafi verið tiltekið. Engar athugasemdir hafi verið gerðar af hálfu sóknaraðila í kjölfarið. Varnaraðili vísar framangreindu til stuðnings til áður nefnds dóms Hæstaréttar í máli nr. 575/2012.

Með vísan til alls framangreinds telur varnaraðili ábyrgðarskuldbindingu þá sem sóknaraðili hafi gengist í til tryggingar á veðskuldabréfi nr. S gilda og beri því að hafna kröfu sóknaraðila.

Varðandi skuldabréf nr. T vísar varnaraðili til stuðnings aðalkröfu sinni að málatilbúnaður sóknaraðila sé svo vanreifaður og óskýr að erfitt sé að taka til efnislegra varna í málinu. Máli sínu til stuðnings bendir varnaraðili á e-lið 6. gr. samþykktu fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki. Bendir varnaraðili á að í kvörtun sóknaraðila komi fram að hann telji sig óbundinn af ábyrgðum sínum þar sem ekki hafi farið fram mat á greiðslugetu skuldara áður en sóknaraðili hafi gengist í ábyrgðirnar. Rétt sé að áréttu að sóknaraðili sé ekki í ábyrgð fyrir greiðslu skuldabréfsins heldur sé hann skuldari þess ásamt syni sínum. Með hliðsjón af þeirri staðreynd telji varnaraðili rökstuðning sóknaraðila fyrir kvörtun sinni mjög óljósan en hann sé eftirfarandi: „Greiðslumat skal ávallt fara fram þegar lán eru veitt“. Af framangreindum sökum sé erfitt fyrir varnaraðila að gera sér grein fyrir því hvers sé krafist af hálfu sóknaraðila.

Til stuðnings varakröfu sinni vísar varnaraðili til þess að stofnast hafi gildur löggerningur á milli sóknaraðila og varnaraðila um greiðslu skuldar samkvæmt umræddu skuldabréfi, sbr. meginreglur samninga- og kröfuréttar um skuldbindingargildi samninga og loforða. Sönnunarbyrði um að skuldbinding sóknaraðila sé ógild hvíli á sóknaraðila og hafi hann ekki sýnt fram á það. Í ljósi þess að sóknaraðili sé skuldari umrædds skuldabréfs bendir varnaraðili á að lög nr. 32/2009 um ábyrgðarmenn eigi ekki við í máli þessu. Þá hafi sóknaraðili hvorki vísað til né fært rök fyrir því að atvik hafi verið með þeim hætti að þau falli undir 36. gr. laga nr. 7/1936 um sammingsgerð, umboð og ógilda löggerninga, sem sé sú lagastoð sem byggja verði á.

## V.

### Niðurstaða.

Ágreiningur aðila lýtur að gildi sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. R og að gildi veðsetningar hans á eign sinni vegna skuldabréfs nr. S. Þá krefst sóknaraðili þess einnig að metið verði hvort hann sé ábyrgur fyrir greiðslum á láni nr. T.

Í upphafi verður fjallað um kröfu sóknaraðila að því er varðar skuldabréf nr. T. Í 6. gr. samþykktta fyrir úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki er fjallað um þau mál sem nefndin fjallar ekki um. Samkvæmt e-lið 6. gr. fjallar nefndin ekki um mál, sem eru það óljós, illa upplýst eða kröfur aðila svo óskýrar að þau eru ekki tæk til úrskurðar.

Sóknaraðili krefst þess varðandi skuldabréf nr. T að metið verði hvort hann sé ábyrgur fyrir greiðslum á því láni. Færir hann þau rök fyrir kröfu sinni að greiðslumat skuli ávallt fara fram þegar lán séu veitt.

Sóknaraðili er útgefandi umrædds skuldabréfs ásamt A, en er ekki í sjálfskuldarábyrgð fyrir greiðslum skv. skuldabréfinu. Með vísan til þess er kröfugerð sóknaraðila svo óskýr að málið er ekki tækt til úrskurðar, sbr. e-lið 6. gr. samþykktta fyrir nefndina. Verður ekki hjá því komist að vísa kröfu sóknaraðila að því er varðar skuldabréf nr. T frá.

Verður því næst vikið að ábyrgð sóknaraðila samkvæmt skuldabréfum nr. R og S.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga er undirritað af Samtökum banka og verðbréfafyrirtækja f.h. aðildarfélaganna sinna. FF var eitt þessara aðildarfélaganna og leiðir varnaraðili í máli þessu rétt sinn frá því félagi. FF bar að fullnægja þeim skyldum sem á honum hvíldu samkvæmt samkomulaginu, sbr. dóm Hæstaréttar í máli nr. 169/2012.

Umrætt samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð eða hefur gefið út leyfi til að veðsetja fasteign sína til tryggingar skuldum annars einstaklings, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000. Samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulagsins skal tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggi fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Bendi niðurstaða greiðslumats til þess að greiðandi geti ekki efnt skuldbindingar sínar en ábyrgðarmaður óskar eftir að lán verði veitt engu að síður, skal hann staðfesta það skriflega.

Í upphafi verður vikið að sjálfskuldarábyrgðum sóknaraðila nr. Y og á skuldabréfi nr. X, sem greiddar voru upp með skuldabréfi nr. R.

Ekki liggur fyrir að varnaraðili hafi framkvæmt mat á greiðslugetu A við útgáfu sjálfskuldarábyrgðar nr. Y, dags. 7. október 2002. Samkvæmt 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að greiðslumeta skuldara, nema ábyrgðarmaður óskaði sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo yrði ekki gert, enda takmarkaðist ábyrgð sóknaraðila við kr. 550.000. Sóknaraðili óskaði eftir að greiðslumat yrði ekki gert á aðalskuldara. Þar með var varnaraðila, á grundvelli 3. gr. samkomulagsins, ekki skylt að meta greiðslugetu reikningseiganda, A. Var því ábyrgð sóknaraðila nr. Y gild.

Verður því næst vikið að ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X. Ekki liggur fyrir að varnaraðili hafi framkvæmt mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. X. Verður því að miða við að greiðslumat hafi ekki farið fram. Samkvæmt 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að framkvæma mat á greiðslugetu greiðanda, A, þar sem sóknaraðili var áður í ábyrgð fyrir kr. 550.000 hjá FF og gekkst með undirritun skuldabréfsins í ábyrgð fyrir kr. 570.000 til viðbótar. Nam ábyrgð sóknaraðila á skuldum viðkomandi skuldara því meira en kr. 1.000.000. Í ljósi þess var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu sóknaraðila, svo sem ekki var gert, sbr. úrskurð úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 84/2012.

Með vísan til framangreinds hefðu verið fyrir hendi forsendur til að víkja ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. X til hliðar, með vísan til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga. Þar sem umrædd sjálfskuldarábyrgð féll niður við útgáfu skuldabréfs nr. R verður ábyrgðinni eðli máls samkvæmt ekki vikið til hliðar.

Óumdeilt er að varnaraðili mat ekki greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. R og að það verklag var ekki í samræmi við ákvæði samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, sbr. 3. gr. Af fyrri úrskurðum úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki t.d. nr. 91/2011 og 115/2011 og dómafordæmum má hins vegar draga þá afdráttarlausu ályktun að vanhöld á því að framkvæma greiðslumat leiði ekki fyrirvaralaust til þess að ábyrgðarskuldbinding falli niður. Verður hér mjög að líta til 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga og samgirnissjónarmiða.

Í samræmi við þann tilgang samkomulagsins að draga úr vægi ábyrgðarskuldbindinga verður að gera greinarmun á því annars vegar þegar fjármálafyrirtæki leitast við að fara á svig við efni þess með því t.d. að útbúa yfirlýsingar í stöðluðum láns skjölum um að í ábyrgð sé gengist þrátt fyrir vitneskju um getuleysi skuldara til greiðslu og hins vegar tilvikum þar sem ábyrgðarmenn gefa sérstakar yfirlýsingar um að þeim sé kunnugt um bága stöðu skuldara og að hann standist ekki greiðslumat, lýsa vilja sínum til að gangast í ábyrgðina samt sem áður og afsala sér öllum rétti til að byggja rétt á því að greiðslumat hafi ekki farið fram. Sóknaraðili undirritaði slíka yfirlýsingu samhliða því sem hann gekkst í ábyrgð fyrir skuldabréfinu og verður að hafna því að ábyrgðinni verði vikið til hliðar á grundvelli samkomulagsins, sbr. 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, sbr. úrskurði úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 115/2011 og 132/2012.

Það er nokkuð flókið úrlausnarefni hvort víkja eigi ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. R til hliðar. Fyrri liggur að hluti skuldabréfsins var nýttur til greiðslu á skuldabréfi nr. X, þar sem sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila var ógildanleg og hluti til

uppgreiðslu skulda sem sóknaraðili var alls ekki í ábyrgð fyrir, en skuldabréfinu var einnig varið til uppgreiðslu láns á reikningi Y sem sóknaraðili var í gildri ábyrgð fyrir. Að mati úrskurðarnefndarinnar er óhjákvæmilegt að hafa hliðsjón af þessu við matið.

Í fyrsta lagi verður að hafna því að fjármálafyrirtæki geti breytt ógildri eða ógildanlegri ábyrgð í gilda með því að fá hann til að undirrita ný láns skjöl fyrir viðkomandi láni, án þess að honum sé gert ljóst að ábyrgðin sé ógild.

Í öðru lagi verður að fallast á að ábyrgðin sé gild að því marki sem hún kom í stað eldri gildrar skuldbindingar vegna reiknings Y.

Að því er varðar aðrar vanskilaskuldir lántakans sem greiddar voru upp með skuldabréfi nr. R verður að líta til þess að lánveiting skv. skuldabréfinu virðist gerð í samráði við sóknaraðila, enda kemur fram á lánsúmsókn að eftirstöðvum andvirðis lánsins, eftir uppgreiðslu tiltekins skuldabréfs, yfirdrátta og vanskila, verði ráðstafað í samráði við og samkvæmt fyrir mælum sóknaraðila. Í samræmi við þann tilgang samkomulagsins að draga úr vægi ábyrgðarskuldbindinga verður að gera greinarmun á því annars vegar þegar fjármálafyrirtæki leitast við að fara á svig við efni þess með því t.d. að útbúa yfirlýsingar í stöðluðum lánskjölum um að í ábyrgð sé gengist þrátt fyrir vitneskju um getuleysi skuldara til greiðslu og hins vegar tilvikum þar sem ábyrgðarmenn gefa sérstakar yfirlýsingar um að þeim sé kunnugt um bága eða óvísa stöðu skuldara og að hann standist ekki greiðslumat, lýsa vilja sínum til að gangast í ábyrgðina samt sem áður og afsala sér öllum rétti til að byggja rétt á því að greiðslumat hafi ekki farið fram. Sóknaraðili undirritaði slíka yfirlýsingu samhliða því sem hann gekkst í ábyrgð fyrir skuldabréfinu. Í ljósi alls framangreinds verður hafnað kröfu sóknaraðila um að ógilda ábyrgð hans á skuldabréfi nr. R nema að því því leyti sem andvirði skuldabréfsins var nýtt til að greiða upp skuld á vegna skuldabréfs nr. X.

Verður því næst vikið að veðsetningu fasteignar sóknaraðila að D, með skuldabréfi nr. S. Ekki liggur fyrir að varnaraðili hafi framkvæmt mat á greiðslugetu A, útgefanda skuldabréfs nr. S. Verður því að miða við að greiðslumat hafi ekki farið fram. Samkvæmt 3. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga var varnaraðila skylt að framkvæma mat á greiðslugetu greiðanda þar sem sóknaraðili var áður í ábyrgð fyrir kr. 1.500.000 hjá FF og gekkst með undirritun skuldabréfsins í ábyrgð fyrir kr. 700.000 til viðbótar. Nam ábyrgð sóknaraðila á skuldum viðkomandi skuldara því meira en kr. 1.000.000. Í ljósi þess var varnaraðila skylt að meta greiðslugetu greiðanda. Varnaraðili heldur því fram að sóknaraðili hafi verið fullkunnugt um fjárhagsstöðu sonar síns. Styður bankinn umrædda fullyrðingu við það að á skjalinu „Ákvörðunarblað útlán til einstaklinga“ komi fram að lánið hafi verið veitt til að greiða upp vanskil skuldara við varnaraðila. Tilvitnuð fullyrðing kemur ekki fram á umræddu skjali en þar kemur fram að það hafi verið fyrir beiðni og að frumkvæði sóknaraðila sem fyrirgreiðslan hafi verið veitt. Af gögnum málsins verður ráðið að sóknaraðili hafði á þessum tíma undirritað skilmálabreytingu til að létta afborganir á öðrum lánnum lántakans og að við útgáfu fyrra láns til skuldarans var honum ljóst að brugðið gæti til beggja vona með efndir á skuldbindingum hans.

Samkvæmt þeim skuldbindingum sem varnaraðili hafði undirgengist, hvíldi á honum rík skylda til að tryggja að sóknaraðili væri upplýstur um möguleika greiðandans til að standa við skuldbindingar sínar og að viðhafa vinnubrögð í þeim efnum sem hann hafði fallist á að beita. Það gat ekki leyst hann undan þessum skuldbindingum að sóknaraðili vissi að skuldarinn átti í erfiðleikum eða að sóknaraðili hafði áður sýnt vilja til að aðstoða hann þrátt fyrir þessa erfiðleika. Væri ósanngjarnt að fallast á að varnaraðili gæti þrátt fyrir þessi vanhöld sín á að upplýsa sóknaraðila haldið ábyrgðinni upp á hann. Verður ábyrgðin því felld úr gildi.



**Ú r s k u r ð a r o r ð:**

Kröfu sóknaraðila, M, að því er varðar skuldabréf nr. T, útgefið af sóknaraðila og A til FFF, er vísað frá.

Ábyrgð sóknaraðila vegna skuldabréfs nr. R er ógild að því marki sem andvirði skuldabréfsins var nýtt til að greiða upp lán nr. X .

Ábyrgð sóknaraðila á skuldabréfi nr. S er ógild.

Reykjavík, 25. október 2013.

---

Haukur Guðmundsson

---

Geir Arnar Marelsson

---

Jóhann Tómas Sigurðsson

---

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

---

Unnur Erla Jónsdóttir